

חבית פרק שנים ועשרים שבת

קמ"ד.

עין משפט נר מצוה

א ב מ"י פ"י מהלכות
שבתות אובליג' ה"ג:
א ב מ"י פ"א שם הלכה ב
ופ"י הלכה יג:

רבינו הנגאל

אמר לו זיתים וענבים
ויכחו שהמשקין היוצא
מהן לרצון טמאין. פי'
מקבלין טומאה, מפני שהן
משקין והמשקין אין צריכין
כשירה, ושלא לרצון טהורין
לכומר אובליג' הן, וכיון
שלא הורשו אינן מטמאין.
ובאנו להעמיד משנה זו
למשקין וניחא ליה, שלא
לרצון בסתמא, להודיע כי
אילו זיתים וענבים דבני
חטישה ינבחו סתמא אוכל
הן, וכ"ש תותים ורמונים,
ואמרין לא, פירוש לרצון
דמתניתין בסתמא וכל סתם
משקה הוא חשוב, ופירוש
שלא לרצון דגלי אדעתא
בפירוש שאין רצונו להוציא
איבעית משקין. איבעית
(תימא) [אימא] שאני סלי
וזיתים וענבים כיון שהסלין
לאו בני קיבור משקה הן,
דבר ידוע הוא שכל משקה
השחת מהן לעפר (ו) והולך
וזהו לאיבוד, כאילו
מפיקרא הפקדון וכשאני
חשובין, ולפיכך הן טהורין.
תוב איתני לפרושי דרבנן
מודי ליה לר' יהודה בשאר
פירות מיהא דתימא סוחטין

מחמיר אני בחלב מברם שהחולב לרפואה טמא והמקוץ לרפואה טהור. א"כ מאי דמטמינן חלב האשה לא מחמת דם הוא דדם נעכר ונעשה חלב דל"כ חולב לרפואה טהור כמו דם אלף ודאי משום דכתיב ותפתח את גלד החלב ואומר רבי דצחנס נקט חולב לרפואה דהכי נמי הו"מ להשיב לרצון מחלב דזהמה גופה שדמה טהור (א) וחלבה טמא א"כ החלב אינו טמא מחמת דם אלף משום דכתיב ותפתח את גלד החלב וא"כ שלל לרצון נמי מהאי טעמא יהא טמא. מ"ר: ס"י זיתים וענבים יוביחו שמשקה היוצא מהן לרצון טמא שלא לרצון טהור. דשיליה מסכת מכשירין מסיים לא אס אמרת בקלי יזמיס וענבים שהרי תמילתו אוכל וסופו משקה תמלמו חלב שמתילתו וסופו משקה: **מאי לאו לרצון דניחא ליה ושלא לרצון בסתמא.** ולרצון ושלא לרצון דגבי חלב אשה ליכא למימר דמיירי בשלל לרצון בקמתא דווקא בקמתא אבל אמר לא ניחא לי אינו מטמא דהא לפי מה שפירשתי הטעם משום דם מגפתה אפי' אמר לא ניחא לי נמי מטמא אלף משמע בשלל לרצון

דקמני זכולוה באשה ובהמה זיתים וענבים מיירי בכל ענין צין מסתמא צין אמר לא ניחא לי: **תורתים ורימונים דלאו בני חטישה ניבחו.** תימא לי מאי קשה דילמא הא דתניא לעיל גבי תותים ורמונים למשקין ולסתם היואל מהן אסור הגי' במשך דוקא והאל בלא משך איירי הלכך שלל לרצון דהיינו בקמתא לא חשיב משקה: **לאו לרצון בסתמא ושלא לרצון דגלי דעתיה דאמר לא ניחא ליה.** (א) דתניא התם בכריתות פרק אמרו לו (דף יג.) לו למגע טמא מת להניק את צנה וצנה טהור ופריך צנה אמאי טהור כיון דינק חלב איטמי ליה מחלב וכי תימא לא איתכשר איתכשר בטיפה המלוכלכת ע"פ הדד ואע"ג דחלב אשה משקה הוא ואין צריך הכשר [משמע ליה] דמה שהוא צפי המינוק שהמינוק יונק חשיב כאוכל וצריך הכשר לפי שזה מאכלו של מינוק וקאמר דאיתכשר בטיפה המלוכלכת צפי ליה ומשני רב נחמן אמר רבה בר אבהו (ב) בתקופה אחת שלל הניח טיפה המלוכלכת ע"פ הדד אמר רבה שתי תשובות בדבר חדא דקא חזין ליה לפומיה דינוקא דמלא חלבא ועוד מקום חלב מעין הוא דהא תנן חלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון מאי היא דלא ניחא ליה וקמני מטמא פי' אלמא חשיבא כמעין מדמטמא שלל לרצון וכיון דחשוב מעין גס צפי המינוק נמי היא חשוב כמשקה כמו שאם היה מעין ואין צריך הכשר כך צריך לפרש דלמ"ל דאינו מוכרז מעין אלף כלומר דכמשקה חשיב א"כ מאי צריך למימר שלל לרצון מאי היא כו' דמדקמני לרצון מטמא הו"מ למיפך אלמא לרצון חשיב כי משקה ואשה דמניקה את צנה לרצון הוא אלף אמר רבה כו' עד ולרצא מקום חלב מעין הוא ולא צריך הכשר והתנן האשה שנטף חלב מדדיה ונפל לאויר התנור התנור טמא וקשיא לן במאי איתכשר ואמר ר' יוחנן בטיפה המלוכלכת ע"פ הדד והשתא קשה לר"י מאי קאמר במאי איתכשר דמדצעי הכשר אלמא אוכל חשיב ליה וא"כ איך יטמא אוכל את התנור והא אין אוכל מטמא כלי ואומר ר"י דה"פ וקשיא לן במאי איתכשר כלומר לא מבעיא שאין התנור טמא אלף חלב הנוטף מדדיה גופה אמאי יהא טמא הא לא איתכשר ומשני בטיפה המלוכלכת ע"פ הדד ואותה טיפה ע"מא המלוכלכת ע"פ הדד תטמא התנור שהיא חשובה משקה ומשקה מטמא כלי כדאמרין צפ' קמא דמכילתין (דף יג.) והשתא פריך שפיר רצא דאמר דאפילו אמר לא ניחא לי מטמא חלב האשה דחשיב משקה והכא חשיב ליה אוכל אבל לר"י אמר רבה בר אבהו אתי שפיר דהכא דאמר לא ניחא לי ודאי חשיב ליה אוכל ונטף חלב מעין חלב חשיב לא ניחא ליה כיון שהוא נופל לאויר תנור ואויל לאיבוד דודאי לא ניחא ליה ועוד פריך התם לרצא מדתניא ט' משקין צבז הזיעה וליחה קרוחה והריעי טהורים מכלום דמעת עינו ודם מגפתו וחלב האשה מטמא טומאת משקין צרביעת רוקו וזבוב ומימי רגליו מטמא טומאת חמורה בכל שהוא ואי אמרת מקום חלב מעין הוא חלב באשה נמי יטמא טומאת חמורה בכל שהוא כזבוב ורוקו וקשה לרבי מאי קפריך לעולם מעין הוא ואפ"ה לא יטמא טומאת חמורה משום דבעינן דמויא דרוק כדליתא צנדה (ד' ט.) מה רוק שמתגלגל ויואל וחורר ונבלע אף כל שמתגלגל ויואל וחורר ונבלע יאל חלב שבאשה שמתגלגל ויואל ואינו חוזר ונבלע ותימא הוא לומר דמה שהוא חוזר ונבלע גרס לו ליחשב כמעין ומכל מקום ודאי כן הוא וצריך לומר דמה שהיה חושבו רצא כמעין להיות חשיב משקה צפי המינוק היינו משום דלקא דעתיה דחשור ונבלע ומייתי רזיה מן המסנה דחורר ונבלע הוא מדקמני מטמא שלל לרצון דהיינו אמר לא ניחא ליה חורר ונבלע הוא דאי לאו דאי לאו חורר ונבלע ליה לא ייהי מטמא והשתא פריך ליה מהבא דלית חורר ונבלע אלמא מקום חלב האשה לאו מעין הוא ופריך אי הכי קשה לה דקמני מטמא שלל לרצון ומשני מי סברת שלל לרצון דלא ניחא ליה לא שלל לרצון בקמתא דדעתיה דמינוק קרובה גבי חלב אבל אמר לא ניחא ליה טהור והיא דנטף חלב מדדיה ונפל לתוך התנור כאומר לא ניחא ליה חשיב דודאי לא ניחא ליה כיון שהלך לאיבוד והא דקאמר שלל לרצון בקמתא היינו כשנופל בקערה שאינו הולך לאיבוד דמהני טעמא דדעתיה דמינוק קרובה גבי חלב לאחשביה אז כמשקה וצפי המינוק לעולם כאוכל חשיב והשתא קשה לר"י חדא דבשעתא מסקין איפכא לרצון בקמתא ושלא לרצון דאמר לא ניחא ליה דוומיא דרך דזיתים וענבים היוי החולב חלב האשה דאי לאו הכי לא שייך למימר יוביחו וכ"ס ס"ל כאיבעית אימא דאמר סלי זיתים וענבים כיון דלאיבוד קיימא אפקורי מפקר לכו אכתי קשה דדומיא דהכי אית לן למימר בחלב האשה דאזיל לאיבוד וא"כ היינו באומר לא ניחא ליה והתם מטמא דוקא סתמא אבל לא ניחא ליה טהור ועוד קשה לרבי מאי קאמר התם אלף קשה הא מתני' וקאמר נמי מי סברת שלל לרצון לא ניחא ליה וקאמר דלא ניחא (א) טהור ואמאי חלב טעמא: שלל לרצון טמא אינו משום דחשיב דם מגפתו דדם נעכר ונעשה חלב כדפי' לעיל וא"כ גם אמר לא ניחא ליה נמי יהא טמא. מ"ר:

שם מגפתה. של אשה אס נגף רגלה או ידה וכל חבורה שילא ממנה דם כדאמר צפרק דם הגדה (גדה דף נה:) דם חללים דהיינו דם היוג קרוי משקה שנאמר ודם חללים ישתהי ודם מגפתו מפרש התם דדם חללים היו דמה לי קטליה כוליה מה לי קטליה פלגא וחלב כדם מגפתו דדם נעכר ונעשה חלב) ודם מגפתה סתמיה שלל לרצון הוא וטמא: **יעמא חלב דההמה שלל לרצון.** צממיה שהרי דם מגפתה טהור דזהמה לאו בכלל חלב הוא. ומיהו דם שחיטה מכשר משום דאיתקש למיס דכתיב (דברים יג) על הארץ תשפכנו כמים: (ז) מחמיר **אני בחלב.** לטמאו אף שלל לרצון מצד: **שהחלב.** לרפואת הזהמה שלל לרצון חלבה טמא דהא לרצון הוא והמקוץ חלבה טמא לרפואה טהור דדם מגפתה היא והואיל והחולב לרפואה טמא אף הנוטף שלל לרצון טמא: אמרו לו. אינו דומה שלל לרצון ליואל לרצון שהרי סלי זיתים וענבים יוביחו שהמשקה כו': **שלל לרצון בסתמא.** וקמני טהורין דלא חשיב משקה אי רבי יהודה קאמר לה קשיא ואי רבנן

קאמרי כל שכן טהורין לרבי יהודה דהא מידי דלרבנן משקה הוא לרבי יהודה לאו משקה הוא וכ"ס מידי דלרבנן לאו משקה והשתא ומה זיתים וענבים כו'. והוא הדין מצי למירמי נמי זיתים וענבים איתים וענבים דקמני לעיל דמודה בהו רבי יהודה דאף לאובליג היואל מהן אסור אלף הא אלימא ליה לאקשוי דתותים ורמונים דלאו בני שחיטה ניבחו קמני לעיל דסתם אסור והכא קמני דאפי' זיתים וענבים סתמא לאו למשקה: **דגלי דעטיה.** דהיא דאמר לא ניחא לי והוי גילוי דעתא טפי מהכניסו לאובליגין: **ואיבעית אימא שאני סלי זיתים וענבים וכו'.** ודווקא נקט סלין שהמשקה הנוטף מהן נופל לרצן והולך לאיבוד הלכך סתמא לא ניחא ליה: **אפקורי מפקורי.** לההוא משקה. אבל שאר כלים אפילו תותים ורמונים אימא לך סתמא למשקה: בפגועין

בטיפה המלוכלכת צפי ליה ודד דהוי משקה כסתם חלב דלאו לאוכל צפי ליה ומשני רב נחמן אמר רבה בר אבהו (ב) בתקופה אחת שלל הניח טיפה המלוכלכת ע"פ הדד אמר רבה שתי תשובות בדבר חדא דקא חזין ליה לפומיה דינוקא דמלא חלבא ועוד מקום חלב מעין הוא דהא תנן חלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון מאי היא דלא ניחא ליה וקמני מטמא פי' אלמא חשיבא כמעין מדמטמא שלל לרצון וכיון דחשוב מעין גס צפי המינוק נמי היא חשוב כמשקה כמו שאם היה מעין ואין צריך הכשר כך צריך לפרש דלמ"ל דאינו מוכרז מעין אלף כלומר דכמשקה חשיב א"כ מאי צריך למימר שלל לרצון מאי היא כו' דמדקמני לרצון מטמא הו"מ למיפך אלמא לרצון חשיב כי משקה ואשה דמניקה את צנה לרצון הוא אלף אמר רבה כו' עד ולרצא מקום חלב מעין הוא ולא צריך הכשר והתנן האשה שנטף חלב מדדיה ונפל לאויר התנור התנור טמא וקשיא לן במאי איתכשר ואמר ר' יוחנן בטיפה המלוכלכת ע"פ הדד והשתא קשה לר"י מאי קאמר במאי איתכשר דמדצעי הכשר אלמא אוכל חשיב ליה וא"כ איך יטמא אוכל את התנור והא אין אוכל מטמא כלי ואומר ר"י דה"פ וקשיא לן במאי איתכשר כלומר לא מבעיא שאין התנור טמא אלף חלב הנוטף מדדיה גופה אמאי יהא טמא הא לא איתכשר ומשני בטיפה המלוכלכת ע"פ הדד ואותה טיפה ע"מא המלוכלכת ע"פ הדד תטמא התנור שהיא חשובה משקה ומשקה מטמא כלי כדאמרין צפ' קמא דמכילתין (דף יג.) והשתא פריך שפיר רצא דאמר דאפילו אמר לא ניחא לי מטמא חלב האשה דחשיב משקה והכא חשיב ליה אוכל אבל לר"י אמר רבה בר אבהו אתי שפיר דהכא דאמר לא ניחא לי ודאי חשיב ליה אוכל ונטף חלב מעין חלב חשיב לא ניחא ליה כיון שהוא נופל לאויר תנור ואויל לאיבוד דודאי לא ניחא ליה ועוד פריך התם לרצא מדתניא ט' משקין צבז הזיעה וליחה קרוחה והריעי טהורים מכלום דמעת עינו ודם מגפתו וחלב האשה מטמא טומאת משקין צרביעת רוקו וזבוב ומימי רגליו מטמא טומאת חמורה בכל שהוא ואי אמרת מקום חלב מעין הוא חלב באשה נמי יטמא טומאת חמורה בכל שהוא כזבוב ורוקו וקשה לרבי מאי קפריך לעולם מעין הוא ואפ"ה לא יטמא טומאת חמורה משום דבעינן דמויא דרוק כדליתא צנדה (ד' ט.) מה רוק שמתגלגל ויואל וחורר ונבלע אף כל שמתגלגל ויואל וחורר ונבלע יאל חלב שבאשה שמתגלגל ויואל ואינו חוזר ונבלע ותימא הוא לומר דמה שהוא חוזר ונבלע גרס לו ליחשב כמעין ומכל מקום ודאי כן הוא וצריך לומר דמה שהיה חושבו רצא כמעין להיות חשיב משקה צפי המינוק היינו משום דלקא דעתיה דחשור ונבלע ומייתי רזיה מן המסנה דחורר ונבלע הוא מדקמני מטמא שלל לרצון דהיינו אמר לא ניחא ליה חורר ונבלע הוא דאי לאו דאי לאו חורר ונבלע ליה לא ייהי מטמא והשתא פריך ליה מהבא דלית חורר ונבלע אלמא מקום חלב האשה לאו מעין הוא ופריך אי הכי קשה לה דקמני מטמא שלל לרצון ומשני מי סברת שלל לרצון דלא ניחא ליה לא שלל לרצון בקמתא דדעתיה דמינוק קרובה גבי חלב אבל אמר לא ניחא ליה טהור והיא דנטף חלב מדדיה ונפל לתוך התנור כאומר לא ניחא ליה חשיב דודאי לא ניחא ליה כיון שהלך לאיבוד והא דקאמר שלל לרצון בקמתא היינו כשנופל בקערה שאינו הולך לאיבוד דמהני טעמא דדעתיה דמינוק קרובה גבי חלב לאחשביה אז כמשקה וצפי המינוק לעולם כאוכל חשיב והשתא קשה לר"י חדא דבשעתא מסקין איפכא לרצון בקמתא ושלא לרצון דאמר לא ניחא ליה דוומיא דרך דזיתים וענבים היוי החולב חלב האשה דאי לאו הכי לא שייך למימר יוביחו וכ"ס ס"ל כאיבעית אימא דאמר סלי זיתים וענבים כיון דלאיבוד קיימא אפקורי מפקר לכו אכתי קשה דדומיא דהכי אית לן למימר בחלב האשה דאזיל לאיבוד וא"כ היינו באומר לא ניחא ליה והתם מטמא דוקא סתמא אבל לא ניחא ליה טהור ועוד קשה לרבי מאי קאמר התם אלף קשה הא מתני' וקאמר נמי מי סברת שלל לרצון לא ניחא ליה וקאמר דלא ניחא (א) טהור ואמאי חלב טעמא: שלל לרצון טמא אינו משום דחשיב דם מגפתו דדם נעכר ונעשה חלב כדפי' לעיל וא"כ גם אמר לא ניחא ליה נמי יהא טמא. מ"ר:

(א) מכלן שייך עוד למדוד הקודם, (ב) וצמדבר כו', (ג) [גדה ט.], (ד) ע"כ שייך למדוד הקודם.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מחמיר וכו' שדמה טהור. ג"כ וצמכסות יו"ט סוף מ"ש מכשירין מפרך קושיא זו דבאמת דם צהמה לשחיטה מכשר כמו חלב שהיא לשחיטה ע"כ מוכרח לומר דמה הקוה והחולב לרפואה ע"ש: (ב) ד"ה לא לרצון וכו' לא ניחא לי תניא כ"ל ואות ד' נמחק: (ג) בא"ד המירו לה למגע טמא מת: (ד) בא"ד אמר רבה בר אבהו שייך בתקופה: (ה) בא"ד וקאמר דלא ניחא ליה טהור: